

Ulusal Azınlıkların Korunması için Çerçeve Sözleşme

1 Şubat 1995'de Strasbourg'da imzaya açılmış ve 1 Şubat 1998'de yürürlüğe girmiştir. Avrupa Konseyi Parlamenterler Asamblesi'nin çeşitli tarihlerde yaptığı davetlere karşın (son olarak 29 Eylül 2003'de alınan 1623 Sayılı Öneri) Avrupa Konseyi'ne üye 41 ülke arasında sadece Andorra, Fransa ve Türkiye tarafından imzalanmamıştır.

Avrupa Konseyi'ne üye Devletler ve işbu çerçeve Sözleşmesini imzalayan diğer Devletler;

Avrupa Konseyi'nin amacının, ortak mirasları olan idealleri ve ilkeleri korumak ve gerçekleştirmek üzere üyeleri arasında daha sıkı bir birliğe ulaşmak olduğunu dikkate alarak;

Bu amaca ulaşmanın yöntemlerinden birinin insan hakları ve temel özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesi olduğunu dikkate alarak;

9 Ekim 1993 tarihinde Viyana'da Avrupa Konseyi'ne üye Devletlerin Devlet Başkanları ve Başbakanları tarafından kabul edilen bildirinin devamını arzularak;

Kendi topraklarında, ulusal azınlıkların mevcudiyetini korumaya kararlı olarak; ulusal azınlıkların korunmasının istikrar, demokratik güvence ve bu kıtadaki barış için gerekli olduğunu, Avrupa tarihindeki kargaşaların ortaya koyduğunu dikkate alarak;

Çoğulcu ve gerçekten demokratik bir toplumun, sadece ulusal azınlığa mensup her ferдин etnik, kültürel, dilbilimsel ve dinsel kimliğine saygı göstermekle kalmayıp bu kimliğin dile getirilmesi, korunması ve geliştirilmesi için elverişli şartları oluşturmasını da sağlaması gerektiğini dikkate alarak;

Bir hoşgörü ve diyalog ortamı oluşturulmasının, kültürel çeşitliliğin, bir toplumun bölünmesinin değil, bölünme için değil, zenginleşmenin kaynağı ve etkeni olmasını sağlamak için gerekli olduğunu dikkate alarak;

Hoşgörülü ve müreffeh bir Avrupa yaratılmasının, yalnızca Devletler arasında işbirliğine dayanmadığını, her Devletin anayasa ve bütünlüğüne zarar vermemek kaydı ile bölgesel ve yerel yönetimler arasındaki sınır ötesi işbirliğini gerektirdiğini de dikkate alarak;

İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesini ve Protokollerini göz önünde bulundurarak;

1. Birleşmiş Milletler Sözleşme ve Bildiri ile özellikle 29 Haziran 1990 tarihli Kopenhag belgesi olmak üzere, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı belgelerinde yer alan ulusal azınlıkların korunmasına ilişkin yükümlülükleri göz önünde bulundurarak;

2. Yasalar çerçevesinde, devletlerin toprak bütünlüğüne ve ulusal egemenliğine saygı göstererek, üye Devletlerde ve bu belgeye Taraf olacak başka Devletlerde ulusal azınlıkların ve bu azınlıklara mensup fertlerin hak ve özgürlüklerinin etkin korunmasını sağlamak için dikkat edilecek ilkeleri ve onlardan doğan yükümlülükleri tanımlamaya kararlı olarak;

İç mevzuat ve uygun hükümet politikaları yoluyla, işbu Çerçeve Sözleşmesinde açıklanan ilkeleri hayata geçirme kararlılığı içinde bulunarak ;

Aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır:

Bölüm I

Madde 1

Ulusal azınlıklar ve bu azınlıklara mensup fertlerin hak ve özgürlüklerinin korunması, insan haklarının uluslararası korunmasının ayrılmaz bir parçasıdır ve böylelikle uluslararası işbirliği alanında yer alır.

Madde 2

İşbu Çerçeve Sözleşmesinin hükümleri, anlayış ve hoşgörü temeliyle iyi komşuluk, dostane ilişkiler ve Devletler arasında işbirliği ilkelerine uyum içinde, iyi niyetle uygulanacaktır.

Madde 3

1. Ulusal azınlığa mensup her fert, böyle bir muamele görme veya görmemeyi özgürce seçme hakkına sahip olacaktır ve böyle bir seçimden ya da bu seçimle bağlantılı hakların kullanılmasından hiçbir sakınca ortaya çıkmayacaktır.
2. Ulusal azınlıklara mensup fertler, bireysel olduğu gibi başkalarıyla topluca, işbu Çerçeve Sözleşmesinde belirtilen ilkelere doğan hak ve özgürlükleri kullanabilirler.

Bölüm II

Madde 4

1. Taraflar ulusal azınlıklara mensup her ferde kanun önünde eşitlik hakkını ve kanunlarca eşit olarak korunma hakkını güvence altına almayı taahhüt ederler. Bu bakımdan, ulusal azınlığa mensupluk üzerine kurulu her ayrımcılık yasaklanacaktır.
2. Taraflar, bir ulusal azınlığa mensup fertler ile çoğunluğa mensup olanlar arasında, ekonomik, sosyal, politik ve kültürel yaşamın tüm alanlarında, tam ve etkin bir eşitlik sağlamak amacıyla, gerektiği yerde, uygun tedbirleri almayı taahhüt ederler. Bu bakımdan, Taraflar ulusal azınlığa mensup fertlerin özel koşullarını dikkate alacaklardır.
3. 2.fıkra çerçevesinde alınan tedbirler ayrımcılık olarak kabul edilmeyecektir.

Madde 5

1. Taraflar, ulusal azınlıklara mensup fertlere kültürlerini sürdürme ve geliştirmenin yanında, kimliklerinin temel unsurlarını; dil, din, gelenekler ve kültürel miraslarını korumak için gerekli şartları teşvik etmeyi taahhüt ederler.
2. Bütünleşme ile ilgili genel politikaları çerçevesinde alınan tedbirlere zarar vermemek kaydıyla, taraflar, ulusal azınlıklara mensup fertlerin istekleri dışında, sindirmeye yönelik her politika veya uygulamadan sakınacaklar ve bu fertleri, bu tür sindirmeye yönelik her faaliyete karşı koruyacaklardır.

Madde 6

1. Taraflar, toprakları üzerinde yaşayan tüm fertler arasında etnik, kültürel, dilbilimsel veya dinsel kimliklerine bakılmaksızın hoşgörü ve kültürler arası diyalogu teşvik edecekler ve karşılıklı saygı ve anlayışı ve işbirliğini teşvik etmek için özellikle eğitim, kültür ve medya alanlarında etkili tedbirler alacaklardır.
2. Taraflar, etnik, kültürel, dilbilimsel veya dinsel kimlikleri nedeniyle tehdit veya ayrımcılık, düşmanlık veya şiddet eylemlerine maruz kalabilecek herhangi bir ulusal azınlığa mensup fertleri korumak için uygun tedbirler almayı taahhüt ederler.

Madde 7

Taraflar, ulusal bir azınlığa mensup her ferdin, barışçıl olarak toplanma özgürlüğü, dernek kurma özgürlüğü, ifade özgürlüğü ve düşünce, vicdan ve din özgürlüğü haklarına saygı gösterilmesini temin edeceklerdir.

Madde 8

Taraflar, ulusal bir azınlığa mensup her ferde, dinini ve inancını uygulama hakkını ve dini kurum, örgüt ve dernekler kurma haklarını tanımayı taahhüt ederler.

Madde 9

1. Taraflar, ulusal bir azınlığa mensup her ferdin, ifade özgürlüğü hakkının, görüş sahibi olma özgürlüğü ve kamu yetkililerinin müdahalesi olmadan ve sınırlara bakılmaksızın azınlık dilinde bilgi veya düşünceleri alma ve iletme özgürlüğünü kapsadığını tanımayı taahhüt ederler.

Taraflar, kendi yasal sistemleri çerçevesinde ulusal bir azınlığa mensup fertlerin medya organlarına ulaşımında ayrımcılığa maruz bırakılmamalarını sağlayacaklardır.

2. Birinci fıkra, Tarafların, radyo, televizyon yayınları yapılması veya sinema şirketlerinin kurulmasını, ayrımcılık yapmadan ve nesnel kriterlere dayanarak izne bağlamalarını engellemez.

3. Taraflar, ulusal azınlığa mensup fertlerin, yazılı basın organları kurma ve bunları kullanmasını engellemeyeceklerdir. Radyo ve televizyon yayıncılığının yasal çerçevesi içinde, Taraflar, ulusal azınlığa mensup fertlere kendi medya organlarını kurma ve kullanma olanağını mümkün olduğu ölçüde ve 1.fıkranın hükümleri göz önünde bulundurarak sağlayacaklardır.

4. Taraflar, ulusal azınlığa mensup fertlerin medya organlarına ulaşımını kolaylaştırmak ve hoşgörüyü teşvik etmek ve kültürel çoğulculuğu sağlamak için, kendi yasal sistemleri çerçevesinde uygun tedbirler alacaklardır.

Madde 10

1. Taraflar, ulusal azınlığa mensup her ferdin, azınlık dilini, serbestçe ve engelsiz olduğu gibi topluluk önünde de sözlü ve yazılı olarak kullanma hakkını tanımayı taahhüt ederler.

2. Geleneksel olarak veya sayılarının çokluğu bakımından ulusal azınlıklar tarafından iskan edilmiş bulunan bölgelerde, bu kişiler tarafından talep edilmiş ise ve bu talebin gerçek bir ihtiyaca dayandığı yerlerde, Taraflar, mümkün olduğu ölçüde, azınlık dillerinin bu kimseler arasında ve idari makamlarca kullanılmasını sağlamaya çalışacaklardır.

3. Taraflar, ulusal bir azınlığa mensup her ferdin, en kısa zamanda anladığı dilde, tutuklanma nedenleri kendisine yöneltilen suçun cinsi ve nedeni konusunda bilgi verilmesi ve bu dilde, gerekirse bir tercümanın parasız yardımıyla kendini savunma hakkını garanti etmeyi taahhüt ederler.

Madde 11

1. Taraflar, ulusal bir azınlığa mensup her ferde, azınlık dilindeki soyadını (aile adını) ve adını kullanma hakkını ve bunların resmen tanınması hakkını kendi yasal sistemlerindeki yöntemlere göre sağlamayı taahhüt ederler.

2. Taraflar, ulusal bir azınlığa mensup her ferdin kendi azınlık dilindeki işaretleri, yazıları ve özel nitelikteki her türlü bilgiyi kamuya açık bir şekilde teşhir etme hakkını tanımayı taahhüt ederler.

3. Geleneksel olarak veya sayılarının çokluğu bakımından ulusal azınlıklar tarafından iskan edilmiş bölgelerde, Taraflar, kendi yasal sistemleri çerçevesinde, uygun yerlerde diğer Devletlerle anlaşma halleri dahil olmak üzere ve kendi özel koşullarını da dikkate alarak, yeteri kadar talep olduğu zaman, kamuya açık geleneksel, yöresel isimleri, sokak isimleri ve diğer topografik işaretleri azınlık dilinde de belirtmek hususunda gayret göstereceklerdir.

Madde 12

1. Taraflar, uygun olan hallerde, ulusal azınlıkların ve çoğunluk kültürünün, tarihinin, dilinin ve dininin tanıtılmasını sağlamak için, eğitim ve araştırma alanlarında önlemler alacaklardır.

2. Bu bağlamda, Taraflar, diğer tedbirler yanında öğretmen yetiştirilmesi ve okul kitaplarına ulaşım için yeterince imkan yaratacaklar ve değişik toplumlar arasında öğretmen ve öğrenci temasını kolaylaştıracaklardır. .

3. Taraflar, ulusal azınlıklara mensup fertler için her düzeyde eğitime girişte şans eşitliğini teşvik etmeyi taahhüt ederler.

Madde 13

1. Taraflar, kendi eğitim sistemleri çerçevesinde, ulusal azınlıklara mensup fertlere kendilerine özgü özel eğitim ve yetiştirme kurumlarını kurma ve yönetme hakkını tanıyacaklardır.
2. Bu hakkın kullanılması Taraflar için herhangi bir mali yükümlülük getirmeyecektir.

Madde 14

1. Taraflar, ulusal bir azınlığa mensup her ferde azınlık dilini öğrenme hakkını tanımayı taahhüt ederler.
2. Geleneksel olarak veya sayılarının çokluğu bakımından ulusal azınlıklar tarafından iskan edilmiş bölgelerde, Taraflar, mümkün olduğu ölçüde ve kendi eğitim sistemleri çerçevesinde, yeterli talep olduğu takdirde, azınlıklara mensup kimselerin, azınlık dilini öğrenmeleri veya bu dilde ders almaları için uygun imkanlar yaratmaya çalışacaklardır.
3. İşbu maddenin 2.fıkrası resmi dilin öğrenilmesine veya bu dilde eğitime zarar vermeden uygulanacaktır.

Madde 15

Taraflar, ulusal azınlıklara mensup şahısların kültürel, sosyal ve ekonomik hayat ile kamu işlerine, özellikle kendilerini etkileyenlere fiili katılımları için gerekli şartları yaratacaklardır.

Madde 16

Taraflar, ulusal azınlıklara mensup şahısların ikamet ettiği coğrafi alanda nüfus oranlarını değiştiren ve işbu Çerçeve Sözleşmesinde belirtilen ilkelerden doğan hak ve özgürlüklere zarar verme amacı güden tedbirler almaktan kaçınacaklardır.

Madde 17

1. Taraflar, ulusal azınlıklara mensup şahısların başka devletlerde yasal olarak bulunan, özellikle etnik, kültürel, dilbilimsel veya dinsel kimliği paylaştıkları veya ortak kültürel mirasa sahip olan şahıslarla, özgür ve barışçıl ilişki kurma ve devam ettirme hakkını engellememeyi taahhüt ederler.
2. Taraflar, ulusal azınlıklara mensup fertlerin sivil örgütlerin hem ulusal hem de uluslararası düzeydeki çalışmalarına katılma hakkını engellememeyi taahhüt ederler.

Madde 18

1. Taraflar, gereken hallerde, ilgili ulusal azınlıklara mensup şahısların korunmasını sağlamak için başka Devletlerle, özellikle komşu Devletlerle, çift taraflı ve çok taraflı Sözleşmeler yapmaya gayret edeceklerdir.
2. Uygun olan hallerde, Taraflar, sınır ötesi işbirliğini teşvik etmeyi amaçlayan önlemler alacaklardır.

Madde19

Taraflar, işbu Çerçeve Sözleşmesinin içerdiği ilkelere saygı göstermeyi ve gerektiği hallerde, uluslararası hukuki belgelerde, özellikle İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi ve Protokollerinde, öngörülen sınırlama, kısıtlama veya ayrılmaları, bu prensiplerden doğan hak ve özgürlüklere uygun olduğu ölçüde uygulamayı taahhüt ederler.

Bölüm III

Madde 20

İşbu Çerçeve Sözleşmesinde öngörülen ilkelerden doğan hak ve özgürlüklerin uygulamasında, ulusal azınlıklara mensup herhangi bir kişi, ulusal mevzuata ve başkasının haklarına, özellikle çoğunluğa veya diğer ulusal azınlıklara mensup fertlerin haklarına saygı gösterecektir.

Madde 21

İşbu Çerçeve Sözleşmesinin hiçbir hükmü, uluslararası hukukun temel ilkelerine ve özellikle, Devletlerin egemen eşitliği, toprak bütünlüğü ve siyasal bağımsızlığı ile ters düşen bir eylem yapmak veya bu tür bir faaliyete girişmek hakkının mevcut olduğunu ima edecek şekilde yorumlanamaz.

Madde 22

İşbu Çerçeve Sözleşmesinin hiç bir hükmü Akit bir Tarafın kanunları ile veya Taraf olduğu anlaşmalar ile sağlanan insan hakları ve temel özgürlükleri kısıtlayacak veya onlarla ters düşecek bir şekilde yorumlanamaz.

Madde 23

İşbu Çerçeve Sözleşmesinde öngörülen ilkelerden doğan hak ve özgürlükler, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi ve Protokolleri'nde bunlara tekabül eden hükümlere tabi oldukları ölçüde, bu hükümlere uygun olarak kabul edilecektir.

Bölüm IV

Madde 24

1. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, işbu Çerçeve Sözleşmesinin Akit Taraflarca uygulanmasını kontrol edecektir.
2. Avrupa Konseyi'ne üye olmayan Taraflar, belirlenecek şartlar uymak suretiyle Sözleşmenin uygulama mekanizmasına katılacaklardır.

Madde 25

1. Akit bir Taraf işbu Çerçeve Anlaşması'nın kendisi bakımından yürürlüğe girmesinden itibaren bir yıllık bir süre zarfında, bu çerçeve Sözleşmesinde belirtilen prensipleri uygulamak için alınan yasal ve başka önlemlere ilişkin tüm bilgiyi Avrupa Konseyi Genel Sekreterine ulaştıracaktır.
2. Bunu müteakip, her bir Taraf, dönem dönem ve ayrıca Bakanlar Kurulunun talep ettiği zamanlarda, işbu Çerçeve Sözleşmesinin uygulanması ile ilgili diğer tüm bilgileri Genel Sekretere iletacaktır.
3. Genel Sekreter bu maddenin hükümlerine uygun olarak kendisine ulaştırılan her bilgiyi Bakanlar Komitesine iletacaktır.

Madde 26

1. İşbu Çerçeve Sözleşmesinde belirtilen ilkeleri uygulamak için Taraflarca alınan tedbirlerin yeterli olup olmadığını değerlendirmek için zaman, Bakanlar Kuruluna, üyelerinin, ulusal azınlıkların korunması alanında uzmanlıkları tanınmış kişilerden oluşan bir danışma komitesi yardımcı olacaktır.
2. Danışma komitesinin üyeleri ve çalışma yöntemleri İşbu Çerçeve Sözleşmesinin yürürlüğe girmesinden itibaren bir yıllık bir süre içerisinde Bakanlar Komitesince tespit edilecektir.

Bölüm V

Madde 27

İşbu Çerçeve Sözleşmesi Avrupa Konseyi'ne üye devletlerin imzasına açılacaktır. Yürürlüğe giriş tarihine kadar, Bakanlar Kurulu'nca davet edilen diğer devletlerin de imzasına açılacaktır. Sözleşme onay, kabul veya uygun bulmaya tabidir. Onay, kabul veya uygun bulma belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne tevdi edilecektir.

Madde 28

1. İşbu Çerçeve Sözleşmesi, Avrupa Konseyine üye on iki Devletin, 27. Madde uyarınca Sözleşme ile bağlı olduklarına dair rızalarını ifade ettikleri tarihten sonraki üç aylık bir dönemi takip eden ayın ilk gününde yürürlüğe girecektir.
2. İşbu Çerçeve Sözleşmesine bağlı olduğuna dair rızasını daha sonra bildirecek her üye Devlet için, söz konusu Sözleşme, onay, kabul veya uygun bulma belgesinin verilmiş tarihinden sonraki üç aylık dönemin sona ermesini takip eden ayın ilk gününde yürürlüğe girecektir.

Madde 29

1. İşbu Çerçeve Sözleşmesinin yürürlüğe girmesinden ve Akit Devletlere danıştıktan sonra, Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulu, Avrupa Konseyi Statüsünün 20.maddesinin öngördüğü üzere çoğunlukla

alınan kararlar, 27.maddenin hükümleri uyarınca imzaya davet edilmiş, fakat henüz Sözleşmeyi imzalamamış Avrupa Konseyi'ne üye olmayan her devlet ile üye olmayan başka herhangi bir Devleti, işbu Çerçeve Sözleşmesine katılmaya davet edilebilir.

2. Katılan her devlet için, Çerçeve Sözleşmesi, katılım belgesinin Avrupa Konseyi Genel Sekreterine verilmiş tarihinden sonraki üç aylık dönemin sona ermesini takip eden ayın ilk gününde yürürlüğe girecektir.

Madde 30

1. Her devlet, imza esnasında veya onay, kabul, uygun bulma veya katılım belgesini tevdi ederken işbu Çerçeve Sözleşmesinin uygulanacağı, uluslararası ilişkilerinden sorumlu olduğu toprak veya toprakları belirleyebilir.

2. Her devlet, daha sonraki herhangi bir zamanda, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne muhatap bir bildirimle, işbu Çerçeve Sözleşmesinin uygulanma alanını, bildiride belirtilen başka herhangi bir bölgeye teşmil edebilir. Çerçeve Sözleşmesi, bu yöre için tebligatın Genel Sekreter tarafından teslim alınış tarihinden sonraki üç aylık bir dönemin sona ermesini takip eden ayın ilk gününde yürürlüğe girecektir.

3. Bu bildirimde belirtilen her toprak parçası bakımından, bundan önceki iki fıkra uyarınca verilen herhangi bir bildirim Genel Sekretere sunulan tebligatla geri alınabilir. Geri alma, Genel Sekreter tarafından tebligatın teslim alınış tarihinden sonraki üç aylık dönemin sona ermesini takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

Madde 31

1. Herhangi bir Taraf, bu Sözleşmeyi Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne muhatap bir bildirimde bulunmak suretiyle her zaman feshedebilir.

2. Böyle bir fesih, Genel Sekreter tarafından tebligatın teslim alınış tarihinden sonraki altı aylık bir dönemin sona ermesini takip eden ayın ilk gününde yürürlüğe girecektir.

Madde 32

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri,

a) herhangi bir imzayı,

b) her onay, kabul, uygun bulma veya katılım belgesinin tevdiini,

c) 28, 29 ve 30.maddelerine uygun olarak işbu Çerçeve Sözleşmesinin her yürürlüğe giriş tarihini,

d) işbu Çerçeve Sözleşmesi ile ilgili olan herhangi bir vesika, tebligat veya iletiyi Konseye üye devletlere, imza eden diğer devletlere ve işbu Çerçeve Sözleşmesine katılan her devlete tebliğ edilecektir.

Usulüne göre yetkili kılınmış olan aşağıda imzası bulunan temsilciler bu Sözleşmeyi imzalamışlardır. Avrupa Konseyi arşivinde saklanacak her iki metin de aynı derecede geçerli olmak üzere, İngilizce ve Fransızca dillerinde 1 Şubat 1995 tarihinde Strasbourg'da imzalanmış olup, onaylanmış kopyalar Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından her bir üye devlete, bu sözleşmenin hazırlanmasına iştirak eden, üye olmayan devletlere ve bu Sözleşmeyi onaylamak üzere davet edilmiş olan herhangi bir devlete gönderilecektir.